

VALORIFICAREA ȘI CONȘTIENTIZAREA CULTURII ECONOMICE LA ADOLESCENȚI ÎN CADRUL MEDIULUI EDUCAȚIONAL

BALAN Mariana, grad didactic întâi,

ENACHI Olga, grad didactic întâi,

Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat. *Activitatea educațională a fiecărui cadru didactic trebuie să fie orientată spre realizarea obiectivului major al educației: Dezvoltarea liberă, armonioasă a omului și formarea personalității creative ce se poate adapta la condițiile în schimbare ale vieții. Studiarea disciplinelor economice în mediul educațional de orice nivel, dar mai ales atunci când copilul atinge vârsta adolescenței, este formarea tinerilor cu o cultură economică dezvoltată, capabili să posede un set de cunoștințe, să comunice cu semenii în acest context, să utilizeze competențele necesare pentru rezolvarea unor probleme economice cotidiene, în acest fel integrându-se activ în viața societății.*

Abstract. *The educational activity of each teacher must be oriented towards the achievement of the major objective of education: Free development, the harmonious development of man and the formation of the creative personality that can adapt to the changing conditions of life. The study of economic disciplines in the educational environment of any level, but especially when the child reaches adolescence, is the training of young people with a developed economic culture, able to possess a set of knowledge, to communicate with peers in this context, to use the necessary skills to solving everyday economic problems, thus actively integrating into the life of society.*

Cuvinte-cheie: *Mediul educațional, educație economică, strategii educaționale, competențe economice.*

Keywords: *Educational environment, economic education, educational strategies, economic skills.*

Orice profesor care dorește să cultive elevilor dezvoltarea personalității în vederea dobândirii deprinderii de a-și asuma rolurile și responsabilitățile în viața de adult, de a excela în activitatea profesională și de a se integra într-o societate aflată în perpetuă schimbare este obligat să-și analizeze propria motivație și modul cum își planifică și desfășoară activitățile de predare-învățare-evaluare. Activitatea educațională a fiecărui cadru didactic trebuie să fie orientată spre realizarea obiectivului major al educației: Dezvoltarea liberă, armonioasă a omului și formarea personalității creative ce se poate adapta la condițiile în schimbare ale vieții. Societatea contemporană are nevoie de personalități armonios dezvoltate, cu o gamă largă de calități intelectuale, spirituale, morale, profesionale, estetice, fizice, care s-ar putea ușor adapta la condițiile în schimbare ale vieții. Astfel, tinzând spre atingerea idealului educațional, se modelează nu numai personalitatea elevului, ci și

personalitatea cadrului didactic, fiindcă „Performant este omul care se perfecționează mereu pe sine și învață neconținut pe alții și de la alții” (Nicolae Iorga).

Datorită volumului mare de informații de transmis, numeroaselor deprinderi care trebuie să fie formate și așteptări mari din partea societății – elevii care urmează să se integreze în mediul economico-social au nevoie de un bagaj suficient de cunoștințe care îi va ajuta să facă față anumitor provocări. Adesea ei nu au opțiuni școlare și profesionale clare, nefiind suficient de motivați pentru a învăța, de aceea profesorul de discipline economice ar trebui să se reorienteze către acele metode capabile să motiveze elevul și să-i suscite interesul. Profesorul de discipline economice trebuie să se preocupe de abordarea contemporană a fenomenului educațional în Republica Moldova, și în special de intervențiile sale în procesul de formare a tinerii generații. Astfel, pentru a elucida cele expuse, profesorului îi revine responsabilitatea enormă ca ideal educativ, dascăl, expert în domeniul economic, consilier competent și manager al colectivului de elevi.

Scopul principal al studierii disciplinelor economice în mediul educațional de orice nivel, dar mai ales atunci când copilul atinge vârsta adolescentină, este formarea tinerilor cu o cultură economică dezvoltată, capabili să posede un set de cunoștințe, să comunice cu semenii în acest context, să utilizeze competențele necesare pentru rezolvarea unor probleme economice cotidiene, în acest fel integrându-se activ în viața societății.

Educația economică e declarată de UNESCO ca una dintre noile educații, ce îi face pe elevi să înțeleagă problemele din cotidian, îi ajută să identifice și să evalueze consecințele deciziilor personale. Alăturarea celor doi termeni, educație și economie, își are explicația în sensul pe care îl comportă noțiunea de economie, fiind abordată încă de Xenofon (430 – 354 î.Hr) în lucrare care studiază aspecte economice ce țin de gospodărie „Oeconomicus”, ca “știința ce trebuie să țină cont de regulile etice, rațiunea ei fiind Binele”.

Un alt argument ar viza abordarea strict educațională a unui subiect cu nuanță economică ce ține de noile tendințe în dezvoltarea sistemelor de învățământ din lume și din țară, de regândirea conceptelor tradiționale privind educația economică, esența și rolul ei, de noile realități social-economice instaurate în societatea noastră.

Constat în aceeași ordine de idei, că în condițiile creșterii cerințelor sociale, comunitare și individuale față de învățământ, apare logic necesitatea promovării unei educații economice care conduce la formarea unei culturi economice, cât și la promovarea performanței elevilor în condiții de competitivitate. Astăzi, educația economică e privită ca o dimensiune a educației integrale, bazată pe pilonii educației: a ști, a face, a fi, a conviețui. Educația economică se caracterizează prin prisma următoarelor aspecte precum:

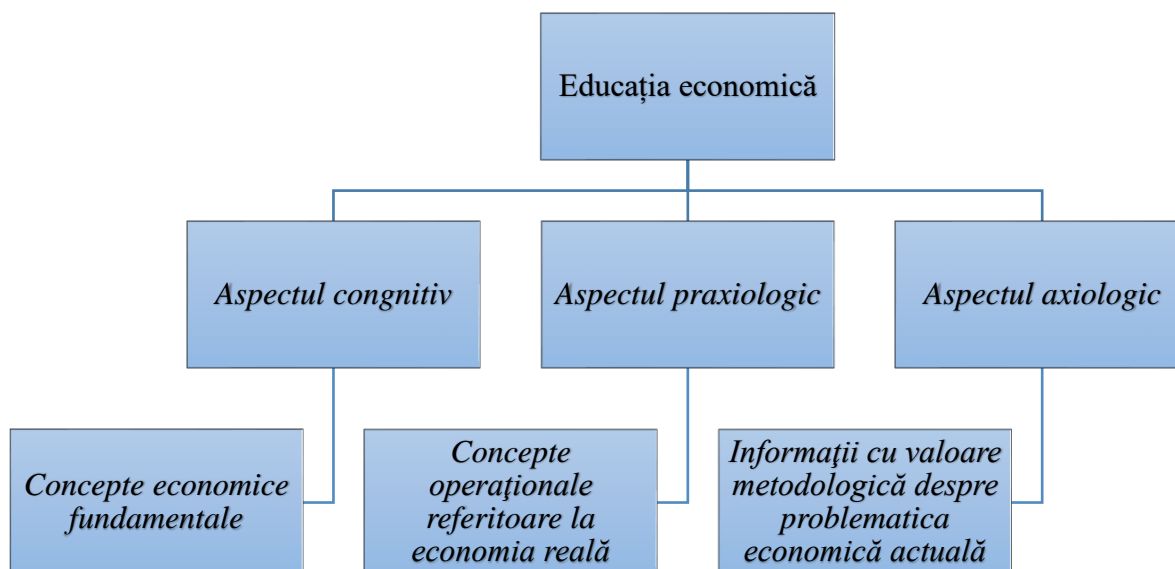

Figura 1. Aspectele educației economice

Predarea-învățarea disciplinelor economice este un proces care presupune un volum considerabil de muncă, atât din partea profesorului, cât și din partea elevului. În relația de predare-învățare, profesorul oferă și elevul primește, profesorul se cercetează pe sine, pentru a afla cum poate preda mai bine, și, în același timp, cercetează elevul, pentru a afla cum poate acesta învăța mai bine.

Calitatea didacticii diferitelor discipline economice reflectă, practic, raporturile instituite la nivel de sistem și de proces între teoria educației - teoria instruirii - și didactica aplicativă, articulate la nivelul unui „design pedagogic” care angajează resursele proiectării curriculare și ale managementului instrucțional în vederea obținerii de produse didactice eficiente. În această perspectivă acțională, metodele sunt instrumente cu ajutorul cărora elevii, sub îndrumarea profesorului sau în mod independent progresează în acțiunea de cunoaștere și formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice. Profesorul este un strateg care combină metodele de predare-învățare pentru atingerea obiectivelor de instruire pe care și le-a propus.

Activitatea didactică în școala contemporană este mai mult decât o problemă de predare a unor conținuturi, cu precădere în cazul disciplinelor economice ca dimensiune particulară a educației, vine să răspundă provocărilor zilei, urmărind, în primul rând, formarea și dezvoltarea gândirii critice la elevi, exprimată prin:”aprecierea corectă a situațiilor economice; cunoașterea rațională a contextului socio-economic general, particular și concret; interogație asupra problemelor economice; verificare și anticipare a unor soluții economice; decizie cu consecințe economice în situații concrete” dar și care impune, prin însăși condiția lor științifică, formarea la elevi a unor deprinderi intelectuale de participare (ex: identificarea unor concepte economice, cum ar fi: piață, întreprinzător, raționalitate economică, acțiune antreprenorială, comportament economic).

Nemijlocit se urmărește și raportarea critică a elevului la valori și norme instituite în societate, așa încât să manifeste atitudini pozitive față de valori și să se implice în viața reală. Pentru realizarea unor asemenea deziderate, didactica modernă propune strategii didactice interactive, instruirea în mediul virtual, învățătura prin descoperire, modelarea euristică, toate destinate eficientizării instruirii. O metodă recomandată în predarea orelor de discipline economice este simularea. Aceasta este o metodă de instruire centrată pe elev care îi ajută pe elevi să înțeleagă faptul că și cele mai abstracte concepte economice au aplicații în realitate. Simularea este considerată o activitate de laborator prin care profesorul de discipline economice demonstrează un anumit concept (McCorkle, Meszaros et al., 1997). Profesorul nu prezintă conceptele și nu explică problemele, ci dirijează descoperirea lor prin discuții.

Pentru a asigura buna desfășurare a unei simulări, activitățile trebuie să fie foarte clar descrise, în majoritatea cazurilor, elevii interpretând roluri din lumea reală: consilieri locali, cumpărători-consumatori, vânzători-producători și alți actori ai pieții. Elevii trebuie să aibă sarcini bine definite de realizat, respectiv obiective de atins: să obțină profit, să fie realeși în funcția respectivă, să completeze documente aferente proceselor de tranzacție. Pentru a-și realiza obiectivele, elevii dispun de resurse și trebuie să adopte decizii privind modul în care le vor utiliza. Este posibil ca, în desfășurarea unei simulări, să intervină și neînțelegeri, de aceea este necesar să existe și momente în care să fie posibilă clarificarea lor și obținerea unui feedback de către elevi.

Simulările au un grad mare de atractivitate și asigură participarea efectivă a elevilor, care sunt puși în situații asemănătoare celor existente în realitate. Dar această metodă nu este suficientă pentru ca să se producă învățarea fiind absolut necesară pentru învățare și o discuție despre activitatea desfășurată, prin care să se analizeze și să se explice situațiile intervenite, factorii care au acționat, consecințele acțiunii acestora. Feedback-ul consemnat dintre profesor – elev i-a amploarea unor fenomene de edificare a reușitelor/nereușitelor care au la bază intervenția cadrului didactic, iar prin discuții acesta poate deduce dacă s-au format competențele specifice creionate în cadrul procesului educațional. Analiza critică este axată pe interogările enunțate în scopul identificării conceptelor economice, interpretarea faptelor din experiența proprie, determinarea beneficiilor și a costurilor antreprenoriale, precum și compararea situațiilor simulate cu realitatea faptică.

Firma de exercițiu reprezintă o simulare a unei firme reale. Firma de exercițiu în învățământul profesional tehnic, reprezintă o componentă a curriculumului național. Este înființată de către elevi și coordonată de profesorul de discipline economice. Activitatea ei se desfășoară conform legislației în vigoare pentru firmele reale și este supervizată de Centrala Firmelor de Exercițiu din Moldova (CFEM), prin intermediul unei platforme virtuale.

Metoda „Firma de exercițiu” se caracterizează prin două aspecte definitorii: unul virtual – prin faptul că în cadrul firmelor de exercițiu nu există bani sau bunuri și unul real – se respectă

uzanțele comerciale, fluxul informațional, documentele și circuitul acestora precum într-o firmă propriu-zisă. În cadrul celor 2 ore săptămânale denumite „Firma de exercițiu” profesorii de discipline economice utilizează adesea și metoda de analiză marginală. Această metodă este utilizată pentru adoptarea deciziilor de interes personal și a celor de interes social. Utilizând metoda de analiză marginală putem răspunde la întrebări de genul: cum ar trebui să aleagă un consumator rațional care urmărește să-și maximizeze satisfacția în condiții de venit date? sau: Ce trebuie să producă o firmă care urmărește să-și maximizeze profitul? Câți lucrători ar trebui să angajeze? Instruirea în firma de exercițiu oferă posibilitatea de a-și forma competențe vizând comportamentul profesional, realizând verificarea/aprofundarea practică a cunoștințelor dobândite, competențelor de afaceri, evoluția ascendentă a personalității active versat pentru viața reală.

Spre deosebire de metodele tradiționale, simularea realizează un randament sporit în activitățile de învățare. Distanța dintre elev și profesor se reduce, cu cât întrebările și problemele recomandate spre discuție sunt mai aproape de realitate, cu atât mai mare va fi implicarea personală a elevilor, astfel profesorul îi ghidează pe aceștia. Profesorul trebuie să fie atent atunci când decide să organizeze o activitate de simulare la clasă, urmărind ca aceasta să fie suficient de simplă încât să poată fi realizată la clasă și, totodată, suficient de realistă încât să reprezinte o experiență de învățare valoroasă. Adoptarea unei strategii este dependentă de capacitatea cadrului didactic de a acționa eficient în realizarea obiectivelor propuse, ceea ce presupune nu numai competențe la unitatea de curs, ci și competențe metodice și măiestrie pedagogică. Pornind de la contextul motivației educaționale, se țintește spre obținerea oportunităților de educație și perfecționare a competențelor personale, sociabilitate și lucrul în echipă. Fiecare pedagog trebuie să posede un șir de competențe: profesionale, psihopedagogice, psihosociale, tehnice și tehnologice, manageriale și de management al carierei.

Astfel, fiecare angajat al învățământului trebuie să tindă să întrunească toate aceste competențe și numai atunci vom putea vorbi de o educație de calitate și despre un profesor cu măiestrie pedagogică. Competența profesională a cadrului didactic este condiția de bază ce asigură eficiența și performanța procesului educațional. Pentru aprecierea predării disciplinelor economice în mediul educațional a fost realizată chestionarea a 136 de elevi elevilor ca instrument eficient și util în evaluarea performanței cadrului didactic la disciplinele economice. Conform rezultatelor obținute, evidențiem următoarele:

L.Aprecierea prestației cadrului didactic la ore: - 96,6% din elevii chestionați au subliniat faptul că profesorul folosește un limbaj clar și concis în cadru orelor; - 90,4% - procesul de predare-învățare este facilitat de explicații, demonstrații concludente, practice din activitatea economică; - 89,21% - profesorul respectă etica profesională; - 87,4% - cadrul didactic (CD) manifestă atitudine pozitivă față de elevi; - 86,02% - CD încurajează elevii la participarea activă în cadrul ore, să-și exprime opiniile, să adreseze întrebări; -83% -CD provoacă elevii cu idei și sarcini de învățare atractive, motivante; - 79,3%

-CD oferă ajutor suplimentar atunci când e solicitat prin consultații, îndrumări, recomandări; - 47,8% - CD dezvoltă la elevi gândirea critică și abilitatea de a rezolva probleme din domeniul profesional.

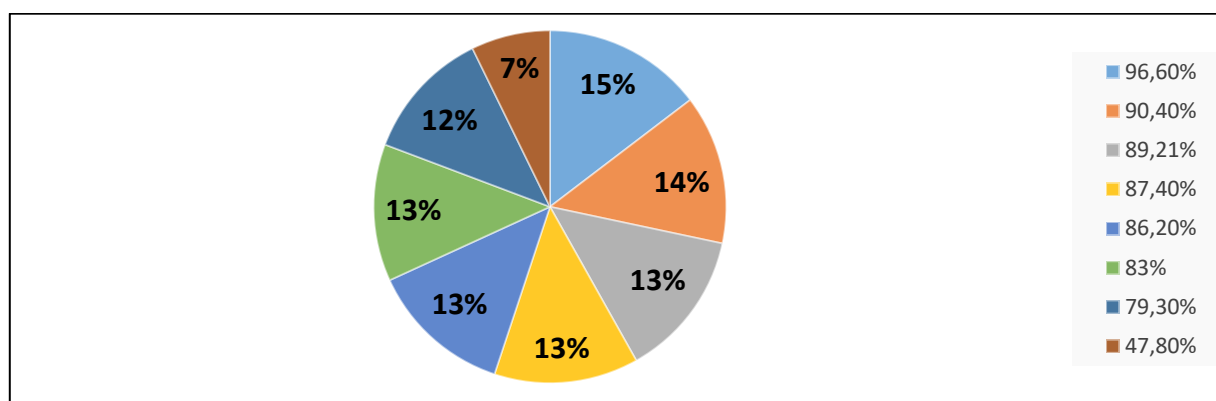

Diagrama 1. Aprecierea prestației cadrului didactic la disciplinele economice

II. Aprecierea disciplinelor economice: - 89,63 % din elevi au afirmat că profesorul implică activ elevii în procesul de predare-învățare prin rezolvare de probleme, proiecte, studii de caz, jocuri de rol; - 86,76% din elevi au afirmat că în cadrul orelor se utilizează diferite materialele didactice (note de curs, scheme, imagini, tabele, grafice) și mijloace moderne (calculator, proiector); - 80,7% din elevi au apreciat că conținutul cursului este expus în mod structurat, coerent și logic, fiind disponibile suportul de curs și diverse manuale. Una din cerințele majore ale învățământului modern este de a forma la elevi deprinderi de studiu individual, ce să fructifice capacitatea de a gândi și acționa liber și creativ.

III. Aprecierea organizării SIGP în cadrul disciplinelor economice: - 93,3% din elevi au apreciat că cerințele realizării lucrului individual sunt anunțate din timp; - 80% din elevi au apreciat faptul că profesorul coordonează realizarea lucrului individual în timpul studiului individual ghidat de profesor (SIGP), cât și la consultații; - 82,2% din elevi au apreciat faptul că profesorul oferă un feedback pozitiv și obiectiv; - 68,8 % din elevi au afirmat că SIGP reprezintă o componentă importantă, care influențează nota finală.

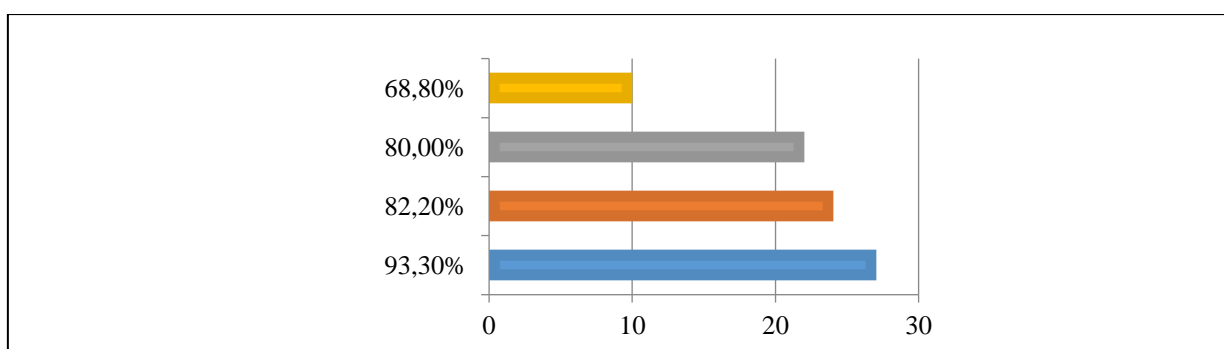

Diagrama 2. Aprecierea organizării SIGP în cadrul disciplinelor economice

Prin urmare ne putem pronunța asupra faptului că finalitățile educației economice promovează un model economic de gândire și acțiune în condițiile schimbătoare ale economiei de piață. Atingerea finalităților trasate, în termeni de cunoștințe, abilități, atitudini, valori, presupune un

management eficient al disciplinelor economice, a conținuturilor specifice, ceea ce presupune formarea continuă prin reliefaarea componentei dezvoltative și a nevoilor de profesionalizare.

Totodată, implicarea, motivarea și antrenarea elevilor în propria învățare și formare rămâne a fi o provocare continuă pentru profesor. Acesta ghidează viitorul absolvent spre finalitățile dobândite în mediul educațional, îl orientează spre propria formare în carieră și contribuie la articularea propriilor trasee de dezvoltare intelectuală și profesională, precum și integrarea activă în viața socială. În vederea asigurării succesului școlar, conturăm prevederile art. 6 din Codului Educației al RM: „Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate”.

Bibliografie

1. Cartaleanu, T., Cosovan, O., Goraș-Postică, V., Lâsenco, S., Scrifos, L., Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2008.
2. Ciobanu, V., Educația și dezvoltarea economică. Chișinău: Institutul de Politici Publice, 2016.
3. Cîrcotă, R. Metode și strategii utilizate în predarea disciplinelor economice// <https://edict.ro/metode-si-strategii-utilizate-in-predarea-disciplinelor-economice/>, accesat 22.12.2021.
4. Cristea, S., Educația economică / Revista Didactica Pro, nr.3 (25), Chișinău, 2004.
5. Grigor, I., Educația economică a elevilor din învățământul liceal // Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie, https://www.academia.edu/10349377/educatia_economica .
6. Oloieru, A., Formarea culturii economice în cadrul familiei // Autoreferatul tezei de doctor în științe ale educației, http://www.cnaa.md/files/theses/2020/56349/anastasia_oloieru_thesis.pdf
7. Patrașcu, D., Rotaru T. Cultura managerială a profesorului. Chișinău, 2006.
8. Sălăgean, M. Metode de predare-învățare în învățământul economic <http://conferinta.academiacomerciala.ro/CD2014/articole/5/>, accesat 20.12.2021.